

Introduktion til nattræk

Michael Brunhøj Hansen

23. april 2020 (opd. 2. maj 2020)

Forord

I forbindelse med mine nattrækobservationer for Middelfart dette forår har Søren Gjaldbæk/DOF Fyn spurgt mig om jeg ikke kunne tænke mig at skrive lidt om hvordan jeg gør, og om hvordan man selv kommer i gang. Det ville jeg gerne, og det har resulteret i denne lille guide.

Meningen med denne guide er at give en hurtig introduktion til emnet. Den indeholder således et overblik over hvad man skal eller kan bruge af forskelligt lytteudstyr. Herefter følger der en lille introduktion til lydprogrammet Audacity som her er brugt til at gennemgå den optagede lyd. Slutteligt giver jeg nogle eksempler på fugle man evt. kan få under nattrækket. Når man er kommet i gang og har optaget nogle nætter og er blevet trænet i Audacity osv., kan man evt. udvide sin viden med de links der står sidst i dokumentet.

Jeg bør nævne at jeg på ingen måde er ekspert eller en autoritet inden for dette emne, og min viden herom er begrænset. Det nedenstående er blot den erfaring jeg gjort mig i tidens løb, og da der ikke rigtigt er nogen her i landet der dyrker dette, har jeg selv måttet prøve mig frem eller skele til folk fra udlandet. Der er altså sikkert mangler og eventuelle fejl, forkert terminologi m.m. Disse mangler m.v. kan og vil blive udbedret i en senere opdateret version.

Michael B. Hansen
23. april 2020

Indhold

Forord	i
1 Indledning	1
2 Udstyr	1
Optager/diktafon	2
Ekstern mikrofon	3
AudioMoth	3
Vindhætter	4
3 Optagning	4
Hvornår kan/bør man optage?	4
Vind og vejr	5
Baggrundsstøj m.v.	5
Placering af udstyr	6
Optageindstillinger	6
LydfORMAT	7
4 Audacity – indstillinger og lyngennemgang	7
Sådan vises sonogram	7
Zoomfunktion	8
Stereo til mono	8
Gennemgang af lydfil	8
Eksportering af et kald	10
“Hvad har jeg hørt?”	10
5 Andet	11
Skriv noter	11
Arter man kan få på nattræk	11
6 Slutord	12
Links og referencer	14

1 Indledning

Det har længe været kendt at en stor del af fugletrækket foregår om natten, og at gå ud om aftenen/natten og lytte til trækket er der ikke noget nyt i. I sommerhalvåret sover jeg typisk med åbent vindue, og i den anledning har jeg ofte hørt fugle komme trækkende hen over, det være sig fx mudderklirer i sensommeren eller vin- og sangdrosler om efteråret; sidste sommer var jeg heldig at høre bl.a. en trækkende vagtel – midt inde i byen. Jeg blev efterhånden nysgerrig efter hvad og hvor meget der mon kunne trække i løbet af en hel nat.

Siden blev jeg bekendt med at nogle folk, nærmest udelukkende syd for grænsen, dyrkede nattræk på en lidt anden måde, nemlig ved simpelthen at sætte en optager udenfor til at optage hele natten for derefter at lytte optagelsen igennem dagen efter ved at se sonogrammer igennem på en computer. Konceptet stammer vistnok fra USA, og i Europa er det p.t. mest udbredt i bl.a. Holland, Storbritannien, Frankrig og Tyskland, men flere andre lande, fx Belgien, Polen, Finland og Estland, er efterhånden også kommet med – Skandinavien mangler dog i stor stil, og først her i efteråret 2019 begyndte jeg, sammen med Blåvand Fuglestation, at optage og indrapportere dataene til trektellen.nl som den første lokalitet i Skandinavien. De første par nætter gav mange tusinde drosler, heriblandt flere ringdrosler; et par lokale sjældenheder blev ligeledes optaget (grønbenet rørhøne og måske en fjern natugle). Skagen Fuglestation fulgte trop kort efter, og Gedser Fuglestation har planer om at begynde.

Nattræk, natlyt, “nocmig” (*nocturnal migration*) og NFC (*nocturnal flight call*) som det også kaldes, kan dyrkes så godt som overalt, hvis ikke lige man bor klods op ad en travl motorvej, lufthavn el.lign. Hvad enten man bor i byen eller på landet – hvor man måske tilsyneladende ikke ser nogen særlige fugle om dagen – så trækker fuglene sikkert gerne hen over når mørket er faldet på, og man kan blive overrasket over hvad og hvor meget der kan komme forbi.

2 Udstyr

Det hele kan gøres relativt billigt, simpelt og gribes an på mange måder; i bund og grund skal man blot have en mikrofon og en computer. Man kan gøre noget så enkelt som at sætte sin smartphone til at optage hele natten hvis man har lagerplads og strøm til det; dette vil dog i de fleste tilfælde ikke give den bedste lyd, og den indbyggede mikrofon har som regel begrænset rækkevidde, så typisk vil man investere i noget rigtigt lytteudstyr i

form af en optager/diktafon, og måske en ekstern mikrofon, hvis man har tænkt sig at gøre mere alvor af det.¹

Mit eget udstyr består af en Tascam-optager samt en følsom mikrofon (ca. 300 kr.). Mikrofonen er en såkaldt lavalier-mikrofon, så den kan sættes fast i tøjet osv. I mit tilfælde sætter jeg den fast i en persienne foran et åbent vindue; alt udstyret er altså indenørs. Høretelefoner kan sluttes til optageren, så man kan høre hvad der foregår udenfor direkte, og om alt er som det skal være.

Min Tascam-optager. I princippet nok til at begynde natoptagelser.

I Blåvand bruger vi en Zoom-optager sammen med en parabolmikrofon (vistnok fra Telinga) der, indtil videre, er placeret på en bænk i haven; den er så tilsluttet optageren som står indenfor.

Vær opmærksom på at mikrofonerne og optageudstyret for det meste ikke tåler fugt eller regn.

Optager/diktafon

De fleste investerer i en optager, typisk en art diktafon. Denne kan være af mærket Zoom (fra omkr. 650 kr., fx H11), Tascam (fra omkr. 680 kr., fx DR-05X), Olympus (fra omkr. 850 kr.), Roland (fra omkr. 1500 kr.), Sony m.fl. De kan også meget let koste over 5000 kr., men de billige er udmærkede til vores formål, og en sådan optager kan som nævnt

¹ Man kan også købe en (følsom) mikrofon til sin smartphone eller computer (evt. via USB). Telefonen eller computeren kan så vha. et program (fx Audacity, se for neden) lagre lyden. En sådan mikrofon kan koste så lidt som 100 kr. Igen er kvaliteten typisk ikke for god hvis mikrofonen er for billig.

være nok i sig selv. Nogle optagere kører kun på batteri, andre kan få strøm via et USB-kabel (microUSB); sidstnævnte kan være smart så man ikke skal købe/oplade batterier hele tiden.

Alle optagere synes at have deres fordele og ulemper, så læs om deres funktioner samt nogle anmeldelser af dem, og vælg den der passer dig bedst.

Ekstern mikrofon

Da de indbyggede mikrofoner i de førnævnte optagere ofte ikke altid er helt så følsomme som ønsket² og man gerne vil opfange endnu mere lyd, kan man købe en ekstern mikrofon der kan tilsluttes optageren. For det meste vil det dreje sig om en retningsbestemt mikrofon (“shotgun-mikrofon”) – som kan være god i et mere støjende miljø da den reducerer lyden der kommer fra siderne betydeligt – eller, bedre, en parabolmikrofon; begge er typisk meget følsomme. De er så også for det meste ret dyre, fx koster en Sennheiser ME66 + K6 (strømenhed) omkring 2900 kr., mens en professionel parabolmikrofon fra Dodotronics koster fra ca. 3000 kr., en Telinga fra 4200 kr. og en Wildtronics fra 5500 kr. (men så får man også en virkelig god mikrofon!). Disse parabolmikrofoner er desuden for det meste bygget til at kunne tåle fugt og (fin)regn.

Hvis man er lidt kreativ, kan man dog lave sin egen parabol, fx af en salatskål, en wok el.lign., eller måske en gammel ubrugt parabol hvis man har sådan én liggende; kun fantasien sætter grænser. Der findes guides på nettet til hvordan man kan bære sig ad; [her](#) er et eksempel på en mere avanceret hjemmelavet parabol. Dette er typisk meget billigere, og resultaterne kan være meget tilfredsstillende.

AudioMoth

Til sidst vil jeg lige nævne AudioMoth. Det er en lille kompakt (58 × 48 × 15 mm) optager der er designet til naturoptagelser. Trods dens ringe størrelse har den alligevel en overraskende god rækkevidde; desuden kan den optage meget høje frekvenser (op til 384 kHz) hvilket gør den i stand til også at opfange flagermusekald. Den er dog lidt teknisk at indstille, og den er ikke vandtæt (“regntøj” findes dog til den). Den koster omkr. 500 kr. En ny model – kaldet μ Moth – er under udvikling og er meget mindre (32 × 24 mm, 5 gram); den skulle vist udkomme en gang i år. Man kan læse mere om AudioMoth og μ Moth her: <https://www.openacousticdevices.info/>

² Det er også muligt at skifte optagerens kapsler ud med nogle der er mere følsomme; det kræver dog at man ved hvad man gør eftersom de skal loddes på osv.

Vindhætter

Hvad end man beslutter sig for at købe, skal man vide at bare en smule vind kan give uønsket støj på optagelserne. Man bør derfor på det kraftigste overveje også at anskaffe en vindhætte, og helst den langhårede slags da de ofte eliminerer støjen helt. Disse er tit, afhængigt af kvaliteten, lidt dyre (fx dem af mærket Rycote®; omkr. 250 kr. og op), men de er dét værd. Skønt de normalt ikke er vandtætte, kan de også, i hvert fald til en vis grad, skærme mod fugt og lidt finregn. Man kan tit også kombinere de billige vindhætter af skum med den behårede slags som tilsammen skærmer endnu mere mod vinden.

“Død mus” på min mikrofon.

3 Optagning

Hvornår kan/bør man optage?

Man kan dyrke natlyt året rundt, men det er naturligvis bedst om foråret og efteråret når fuglene skal til/fra ynglepladserne. Sommeren og især vinteren er mere stille, men ikke desto mindre trækker der stadig fugle omkring: sommeren kan byde på bl.a. vadefugle, (vand)hønsefugle, hejrer o.lign., og i sensommeren trækker der også bl.a. fluesnappere. Om vinteren er det hovedsagligt andefugle, mestendels gæs, der trækker omkring, men også bl.a. drosler og fiskehejrer høres i mindre omfang.

Hvad tid skal man starte og stoppe optagelsen? En god tommelfingerregel er at begynde ca. 45 min. efter solnedgang og stoppe ca. 45 min. før solopgang; med andre ord: optag så længe der er tusmørke; dette er også den standard trektellen.nl prøver at sætte, og de har for øvrigt lavet en protokol for standarder indenfor nattræk som kan læses [her](#). Ofte i mit tilfælde kan der dog godt gå over en time efter solnedgang før den første fugl dukker op.

For lettere at kunne regne træktidspunktet ud for en given fugl i et lydredigeringsprogram (Audacity, se [her under](#)) senere er det en god idé at starte optagelsen “kl. hel”

eller evt. "kl. halv"; er optagelsen eksempelvis startet kl. 21:00 og lydprogrammet viser sangdrossel 1 time og 34 min. inde i optagelsen, er den trukket hen over kl. 22:34.

Vind og vejr

Det klart mest gunstige trækvejr har for mig her i foråret været med vinde fra omkring sydvest, og det er vindretningen der synes at spille den største rolle for hvor mange fugle der trækker (udover vedvarende nedbør som standser trækket); temperaturen har nok kun haft en mindre betydning (men udbredt frost har måske sat en stopper for trækket nogle gange). Lidt finregn eller enkelte byger nu og da kan faktisk også være godt – så længe udstyret ikke tager skade – da det kan tvinge fuglene ned.

Kraftig middelvind (over 9 m/s) har ikke givet de helt store resultater og er også forstyrrende; desuden kan udstyret, hvis man har placeret det i det fri, blive væltet om kuld hvis det ikke står fast, og har man ikke en vindhætte af en slags, kan optagelsen blive ret ubehagelig at lytte igennem og i værste fald være ubrugelig.

Tjek grundlæggende altid vejrudsigten (for hele landet) for den gældende nat hvis du planlægger at optage; er der udsigt til regn eller byger og éns udstyr ikke tåler vand, bør man nok lade være med at optage dén nat eller i det mindste sørge for at det kan stå i tørvejr som tidligere nævnt. Evt. kan man stoppe optagelsen inden regnen kommer (hvis man er vågen) eller starte den lidt senere hvis det klarer op ud på aftenen.

Baggrundsstøj m.v.

Afhængigt af hvor man bor, kan der være mange lyde i området man ikke ellers kendte til, og ligeledes kan der være diverse forstyrrelser der kan præge sonogrammet meget. Der kan fx være folk der snakker, pifter eller fløjter, sirener, kirkeklokker, blade der hvirvler rundt, folk der går forbi, støjende forbikørende biler, en motorvej i nærheden, tog osv. der kan forstyrre billedet på sonogrammet. Her i foråret er der på min lokalitet tilmed et par nataktive stormmåger, og sidst på natten er der mange solsorte der begynder at synge, og de kan også godt være lidt irriterende. :-)

Vindretningen kan afhængigt af lokaliteten være meget afgørende for baggrundsstøjen. Hvis vinden hér fx er fra omkr. nord eller vest, kan man høre trafikken på Lillebæltsbroerne ret tydeligt, mens vinde fra omkr. syd giver stort set ingen baggrundsstøj andet end hvad der sker på gaden.

Hvis man bor tæt på en sø el.lign., skal man også passe på at man ikke tager fx lokale vaders/ænders kald for at være fra trækkende fugle.

Placering af udstyr

For at få mest lyd er det umiddelbart bedst at placere mikrofonen/optageren så åbent som muligt, måske midt i haven, på terrassen, på altanen eller sågar oppe på taget af huset. I fald man gør det, skal man igen sørge for at udstyret er beskyttet mod fugt og regn hvis det ikke tåler det; nogle anbringer fx en paraply over udstyret, pakker udstyret ind i noget vandtæt, putter det i en plastikkasse med låg hen over osv. Man kan evt. også bare åbne et vindue og have udstyret stående i vindueskarmen (lidt ligesom jeg selv gør det) eller placere udstyret under et tagudhæng, ved/i et skur med mikrofonen i vinduet osv.

Har man en retningsbestemt mikrofon eller en parabolmikrofon, bør den naturligvis pege opad og gerne i den retningen man mener fuglene kommer fra (fx mod syd eller måske sydvest om foråret).

Optageindstillinger

Skru gerne helt op for “gain” på optageren så den opfanger mest muligt.³

Hvis optageren har en indbygget timer, er det smart at slå den til; så starter optagelsen ved et præcist klokkeslet, og man skal ikke ud og stoppe optageren før solopgang hvor man måske helst bare vil sove.

Optag i mono hvis optageren har den funktion. Lydfilerne kan således indeholde dobbelt så meget data (= dobbelt så lange) eller være af den halve størrelse, afhængigt af perspektiv.⁴ Hvis det ikke er muligt, se da [for neden](#).

På de fleste optagere kan man slå et “low cut”-filter til. Dette vil dæmpe/fjerne de mest lavfrekvente lyde på optagelsen og burde ikke påvirke fuglekaldene som frekvensmæssigt ligger højere oppe. Slut et par høretelefoner til optageren lige før eller i starten af optagelsen så du kan høre om alt lyder som det skal.

³ Under andre omstændigheder er det normalt ikke altid en god idé at skrue helt op for “gain”, men det er normalt ikke så relevant her. Vær hertil opmærksom på at nogle optagere der er tilsluttet en strømfor- syning ifm. en ekstern mikrofon godt kan have en irriterende lavmælt brummen med på optagelsen der særligt er hørbar hvis man skruer helt op for “gain”.

⁴ Nogle bruger stereo under nattræk til at bestemme trækretningen på fuglene. For de flestes vedkom- mende er det dog tilstrækkeligt bare at kunne dokumentere *hvad* der trækker.

Lydformat

Lydfilerne kan fylde en hel del, normalt op til et par GB. Det er typisk hvis de er optaget i WAVE-format (44,1 kHz, 16–24 bit) som giver ukomprimerede lydoptagelser og dermed et bedre sonogram, mens mp3-format, skønt det fylder meget mindre, typisk har mere eller mindre lydlige tab og deraf et mindre godt sonogram. Skulle man alligevel vælge at optage i mp3-format, bør det gøres i 320 kbit/s (højeste kvalitet); det har også den fordel at hele nattens optagelse kun fylder én lydfil. Ikke desto mindre vil jeg anbefale at optage i WAVE-format.

4 Audacity – indstillinger og lyngennemgang

Næste dag har man så typisk et par lydfilet fra natten før på SD-kortet, og disse skal nu lyttes igennem efter at de er blevet overført til computeren. De fylder som sagt normalt op til et par GB (afhængigt af lydformat, se for oven). Eftersom nætterne for det meste er ret lange, ville det tage et stykke tid hvis man skulle lytte det hele igennem. Nu bliver det lidt teknisk, for her kommer Audacity, der er et (gratis) lydredigeringsprogram, ind i billedet. Med dette program kan man se sonogrammer og dermed “se” den optagede lyd. Når man kan se lydene, kan man meget hurtigere køre lydfilet igennem end hvis man skulle bruge flere timer på at lytte til det hele; derudover har det den fordel at hvis man er lidt oppe i årene og ikke længere kan høre fx sang- og vindrossel, så kan man i det mindste “se” at de har været forbi.

Audacity kan downloades her: <https://www.audacityteam.org/>

Sådan vises sonogram

Inden man åbner sin lydfilet, bør Audacity indstilles så det viser filet som sonogram automatisk. Dette kan gøres ved at trykke Ctrl + P som åbner indstillingerne. Vælg “Spor” i sidemenuen. Aktivér “Tilpas automatisk sporhøjde” og sæt “Standardvisningstilstand” til “spektrogram” (sonogram og spektrogram er det samme). Klik herefter på “Spektrogrammer” under “Spor” i sidemenuen. Sæt minimumfrekvens til 0 og maksimumfrekvens til 19000. Aktivér gerne “Gråtone”. Tryk herefter “OK”. Sonogram vil nu blive vist som standard hver gang man åbner Audacity.

Zoomfunktion

Når man har åbnet filen (hvilket kan tage lidt tid afhængigt af filstørrelsen og computeren), står man normalt med mange sammenpressede timer på hele skærmen (i mit tilfælde op til 4½ time). Oppe i toppen kan man trykke på et forstørrelsesglas for at zoome ind. Zoom ind så man på skærmen kun ser 10–15 sek. af lydfilen (tiden er indikeret på X-aksen i toppen).

Stereo til mono

I tilfælde af at man har optaget i stereo, står man, for det meste uhensigtsmæssigt, med to så godt som identiske lydspor når man åbner filen, så for at skabe et bedre overblik er det en god idé at lukke det ene.⁵ I sidepanelet til venstre, lige over knapperne “Mute” og “Solo”, kan man trykke på filens navn hvilket åbner en menu. Vælg “Opdel stereo til mono”. Nu har man to separate spor, og det ene af de to spor kan lukkes ved at trykke på krydset der også er i venstre sidepanel.

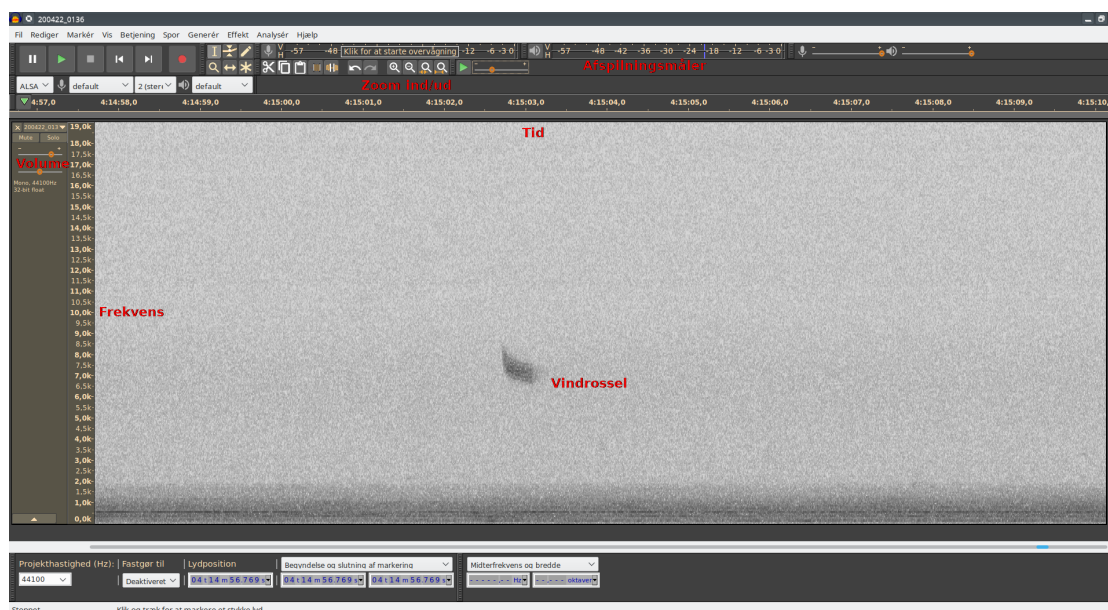
Gennemgang af lydfil

Nu er man sådan set klar til at lytte sin fil igennem. Man kan køre filen hurtigt igennem ved at trykke PageDown (PgDn), så rykker programmet frem til de næste 10–15 sek. (ligeledes kan man trykke PageUp (PgUp) for at rykke tilbage); dette kan man gøre indtil man støder på noget interessant. I venstre panel kan man skrue op og ned for lyden på optagelsen.⁶ Afhængigt af mikrofonens følsomhed osv. skal man nok skrue op med ca. 15–20 dB, i “værste” fald måske 25 dB eller mere hvis der er tale om et fjernt kald. Øverst ses afspilningsmåleren der viser lydenes udslag i dB. De kraftigste lyde må helst ikke overstige -3 dB bl.a. fordi lyde derover er meget høje.⁷

⁵ Jf. dog også [fodnote 4](#) for oven.

⁶ Dette skrues kun op for optagelsen, ikke den generelle volumen på computeren; pas på ikke at blande de to sammen da lyden i værste fald kan blive ekstremt høj og måske give øreskader hvis man har høretelefoner på.

⁷ Generelt, hvis man kan komme til at optage meget tæt på en fugl, er en god standard ca. -3 dB som maksimum.

Overblik over Audacity med sonogram slået til. Hvis man ønsker et mere dybdegående overblik over de forskellige knapper, funktioner m.m., kan man klikke [her](#).

Når man ser noget der ligner et kald, kan man klikke på lydsporet med musen et par sekunder før kaldet. Herefter kan man trykke Space hvilket sætter afspilningen i gang; Space stopper afspilningen igen, og man kan trykke Space hvis man vil genafspille lyden. Efter lidt øvelse kan man “lytte” fem minutter igennem på få sekunder. Mens lyden bliver afspillet, kan man bruge piletasterne til at køre hurtigere frem og tilbage.⁸

Mange af arternes kald, vil man efterhånden bemærke, har ofte en karakteristisk form på sonogrammet og optræder i en bestemt frekvens (frekvensen er indikeret på Y-aksen i venstre side). Man bliver således hurtigt bekendt med de almindeligste arter som vindrossel, sangdrossel, grønbenet rørhøne osv., så når man er blevet lidt øvet, tager det ikke lang tid at lytte en hel nat igennem – afhængigt af trækintensiteten naturligvis. Man må dog også komme til at finde sig i at flere kald må forblive ubestemte, dels fordi fuglen(e) kan have trukket for langt væk fra mikrofonen til at blive opfanget godt nok, dels er det forholdsvist nyt at optage om natten i Europa, så ikke alle fugles nattrækkald er kendte (rødhals og fluesnapperne kalder fx anderledes under nattrækket end om dagen).

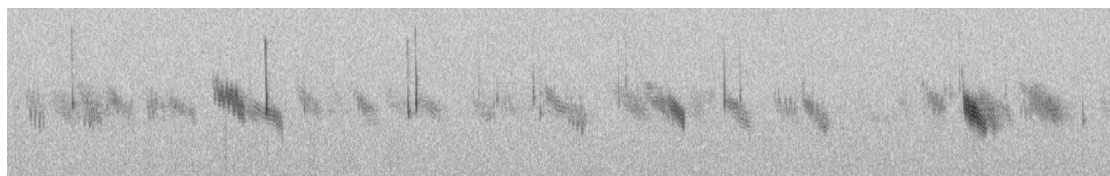
De højeste kalds frekvenser vil næppe komme meget over 8 kHz (her ligger fx fug-

⁸ Det er i det hele taget nok en god idé at lege lidt med programmet og lære det at kende før man gør alvor af det med timelange lydfile. Æns lytteudstyr kan, sjovt nok, også bruges om dagen, så optag evt. et par fugle i haven eller i skoven og se hvordan de ser ud på sonogrammet.

lekongens kald og sang), og de laveste næppe meget under 1 kHz (fx ligger rødrummens kald på omkr. 1,1 kHz). Hvis fuglen(e) kalder højt og/eller kommer meget tæt på mikrofonen, kan nogle kald dog fylde hele sonogrammet og let nå op over 15 kHz, men det kraftigste område vil typisk ligge et sted omkr. eller under 8 kHz. Som det kan ses på billedet for oven, ligger vindrosselkaldet omkring 7 kHz.

Mange kald vil ofte være fjerne (i så fald er de kun indikeret svagt på sonogrammet), og ikke alle lodrette streger, vil man nok bemærke, er nødvendigvis sangdrosselkald, men måske noget baggrundsstøj, så det kan tit være en god idé at lytte alle “mistænkelige” indikationer igennem for at være på den sikre side.

På ekstremt intensive nætter med mange tusind drosler giver det nok bedst mening at lave 5-minutterstællinger, fx hver halve eller hver hele time. I sådanne tilfælde er det ligeledes en god idé at have en klikmåler eller to ved hånden.

Udsnit (ca. 10 sek.) af en stor træknat med op til 6 kald/sek. Her vindrosler (jf. billedet foroven), sangdrosler (de lodrette streger) samt solsorte (zigzaggerne). Blåvand Fuglestation, 22. okt. 2019.

Eksportering af et kald

Hvis man har et særligt kald man gerne vil gemme, eller hvis man bare ønsker en lille database over de arter man har optaget og evt. i samme ombæring vil af med de store filer, kan man markere kaldet og eksportere det til en ny og langt mindre lydfil. Markér lyden, gerne med omkr. 3–4 sek. før og efter kaldet/kaldene, med musen. Klik herefter på “Fil”, “Export” (sic) og derefter “Eksportér markeret lyd”; giv filen et navn (eksempelvis artsnavn plus dato og træktidspunkt) og tryk “Gem” (dette kan også gøres med kald man ikke kan genkende). Når man har eksporteret alle kald man ønsker at gemme, kan den store lydfil slettes. Hvis éns kald skal uploades til xeno-canto, skal det eksporteres i mp3-format. Husk således at bitraten bør være den højeste (320) for den bedste kvalitet.

“Hvad har jeg hørt?”

Hvis man er i tvivl om et kald, kan man finde inspiration på fx [trektellen](#) om hvilke arter der overhovedet trækker om natten, og om hvad der trækker disse dage. Man kan

ligeledes prøve sig frem på [xeno-canto](#); her kan man søge efter netop nattrækkald (en søgning på fx “[vindrossel type:nocturnal](#)” giver kald fra nattrækkende vindrossler). Ellers må man kontakte nogen der måske ved noget. På xeno-canto kan man, hvis man er bruger, uploade sine ukendte kald som “mysterieoptagelser” og få svar fra brugerne dér. Som tidligere nævnt er der dog mange tilfælde hvor kaldene ikke kan bestemmes.

5 Andet

Skriv noter

Lav noter for hver nat. Skriv dato, vindretning og -hastighed, temperatur osv. ned samt hvornår optagelsen er startet og stoppet. Skriv hver art og deres træktidspunkt ned (hvis der er mange fugle, skriv evt. samlet antal trækkende pr. time), inkl. evt. ukendte arter. Fx kan mine noter se således ud:

05.-06. apr. 2020 - 0102, 0103 [= filnavne]

Vejr: klart og tørt, 12-7°C, SØ-SSØ 7 m/s

21:00-05:30

21:30 vandrikse

21:31 sortand

21:45 grønbenet rørhøne

22:00 vindrossel

[...]

Arter man kan få på nattræk

Hidtil har mine optagelser bragt flere arter til en ellers ikke alt for god træklokalitet, fx rørdrum, fiskehejre, slørugle(!), sang-, vin- og ringdrossel, solsort, sjagger, vandrikse, blishøne, grønbenet rørhøne, lille præstekrave, storspove, svaleklire, munk m.fl. Herudover er der trukket forskellige ænder, fx grå-, pibe-, spids-, krik-, sort- og hvinand over; af gæs har jeg haft fx blis-, bram- og grågås.

Blandt andre andefugle man kan optage, er der bl.a. grav-, knar- og atlingand (havlit (og fløjsand?) er sjælden, men måske overset; trækkende mandarinænder er også blevet optaget før); af gæs også sædgås, kortnæbbet gås, canadagås, knortegås og sågar nilgås.

Vadefugle og måger trækker ligeledes ofte om natten, så strandskade, hjejler, præstekraver, klyde, klirer (mudder-, hvid-, sort-, rødben) og forskellige ryler høres tit samt til tider dobbeltbekkasin; pomeransfugl optages også jævnligt samt sågar stylvølber og kærlølber. Sorthovedet måge og rovterne kan man tillige være heldig at få.

Jorddrosler og fluesnappere er hyppige (rødhals, broget fluesnapper og grå fluesnapper er almindelige under især efterårstrækket, husrødstjert høres af og til, blåhals meget sjældent; jeg har desuden hørt om nattergal og sydlig nattergal); lærker (sang- og hedelærke) høres jævnligt; løvsangerarter (løv-, gransanger, hvidbrynet løvsanger); fuglekongearter; andre drosler som misteldrossel er temmelig sjælden, mens sjagger også er ret sjælden; pibere (mest almindelig er skovpiber; rødstrubet piber høres nu og da, men mest om foråret; storpiber høres meget sjældent); vipstjerter er sjældne.

Sangere har det med at give en kort sangsekvens fra sig i flugten (for det meste vores almindeligste arter, fx munk, evt. også gærdesanger); rørsangerarterne høres generelt sjældent, men der er hørt om bl.a. kær-, rør- og sivsanger før; finker (mest bog- og kvækerfinke, til tider kernebidder, meget sjældent fx stillits eller måske grønssiken).

Værlinger er også ret almindelige nattrækkere, dog høres mest rør- og gulspurv (sjældent fx snespurv og lapværling); hortulan tages faktisk overraskende ofte på nattræk sydpå, særligt i august måned, og det ville ikke overraske mig hvis der kunne registreres flere her til lands på denne måde.

Af diverse andre relativt almindelige arter kan bl.a. nævnes lille lappedykker, trane, gøg og natravn.

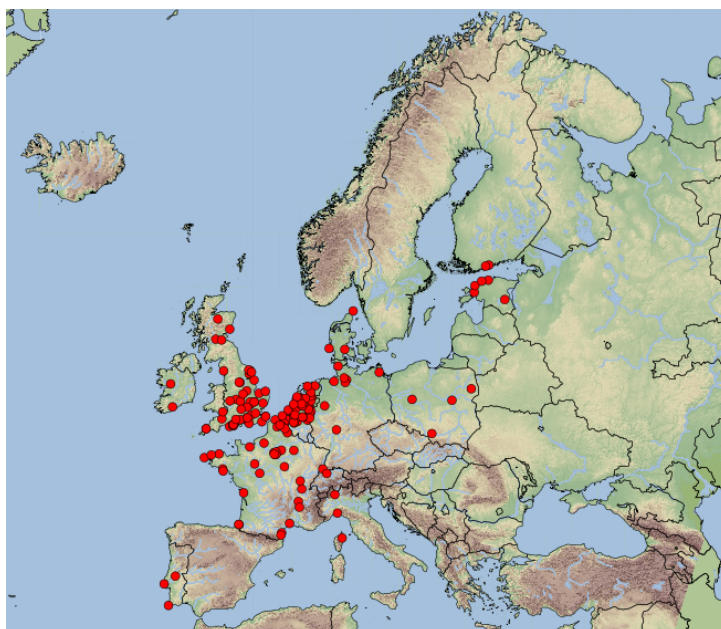
Hvis man så er meget heldig, kan man få en SU-art som triel, dværghejre, nathejre, purpurhejre eller dværgrørvagtel der jævnligt høres syd for grænsen, og som sikkert i en vis grad er oversete her da flere af dem er nataktive.

Indenfor Europa er det indtil videre mest i Mellem- og Vesteuropa der optages om natten, men efterhånden som det spreder sig mod nord og øst, kan der måske komme noget mere data på østlige arter, fx lille og hvidhalset fluesnapper (begrænset data findes for disse), sortstrubet drossel(?), blåstjert(?), taigapiber, damklire m.fl.

6 Slutord

Forhåbentligt har denne lille guide været nogen til gavn og givet dem lyst til at prøve at dyrke nattræk på denne måde, også selvom det måske er lidt "tørt" at køre sådanne lange lydfiler igennem. Med lidt øvelse kan man gennemgå en nat på (langt) under en

time, og det er nu engang ikke så lang tid ift. at holde sig vågen en hel nat. Her i ultimo april–maj er det et udmærket tidspunkt at begynde eftersom fx vadefugletrækket først for alvor begynder i disse dage; herudover er nætterne tilmed ved at blive korte, så der er ikke så meget lyd man skal igennem. Måske får man en vagtel, plettet rørvagtel, gøg eller natravn som matrikelart selvom man bor midt inde i byen. Der er mange der er begyndt at optage om natten i de seneste par år i Europa, og det kommer sikkert til at blive langt mere udbredt i løbet af få år, og forhåbentligt kommer Skandinavien også mere ind i billedet. Flere natlyttere kan sikkert tilmed give et bedre billede af hvad der på fuglefronten foregår her i Danmark om natten og således give ny viden om fuglenes træk og øvrige natlige færden samt deres natkald.

Nuværende lokaliteter på trektellen.nl hvor der optages nattræk. Bemærk næsten ingen lokaliteter mod nord og (syd)øst. Kilde: trektellen.nl/maps

Links og referencer

<https://www.trektellen.nl>

Største europæiske side med nattrækdata fra flere europæiske lokaliteter; her kan man se daglige indtastninger fra de forudgående nætter. Her kan man også finde statistik o.m.a. Min trektellen-lokalitet for Middelfart kan ses [her](#).

<https://www.nocmig.com>

En, endnu under udvikling, side om nattræk; her kan man finde yderligere information til udstyr, opsætning, sonogrammer osv.

<https://www.soundapproach.co.uk>

Har mange gode gennemgange af forskellige fugles stemmer. Her kan man finde udførlige artikler om bl.a. hejrekald, nattrækkende jorddrokler, fluesnappere og værlinger, alt om uglers stemmer m.v. De har for øvrigt også lige udgivet en introduktion til nattræk.

<https://www.xeno-canto.org>

Side med alverdens fuglestemmer og det ultimative sted at finde nattrækkald. Nogle af mine natoptagelser kan findes [her](#).

<https://www.audacityteam.org>

Link til Audacitys side. Her findes bl.a. en manual hvis man skulle ønske det.

Forside: sonogram af nattrækkende munk ♂, Middelfart, 17. april 2020 kl. 02:27.